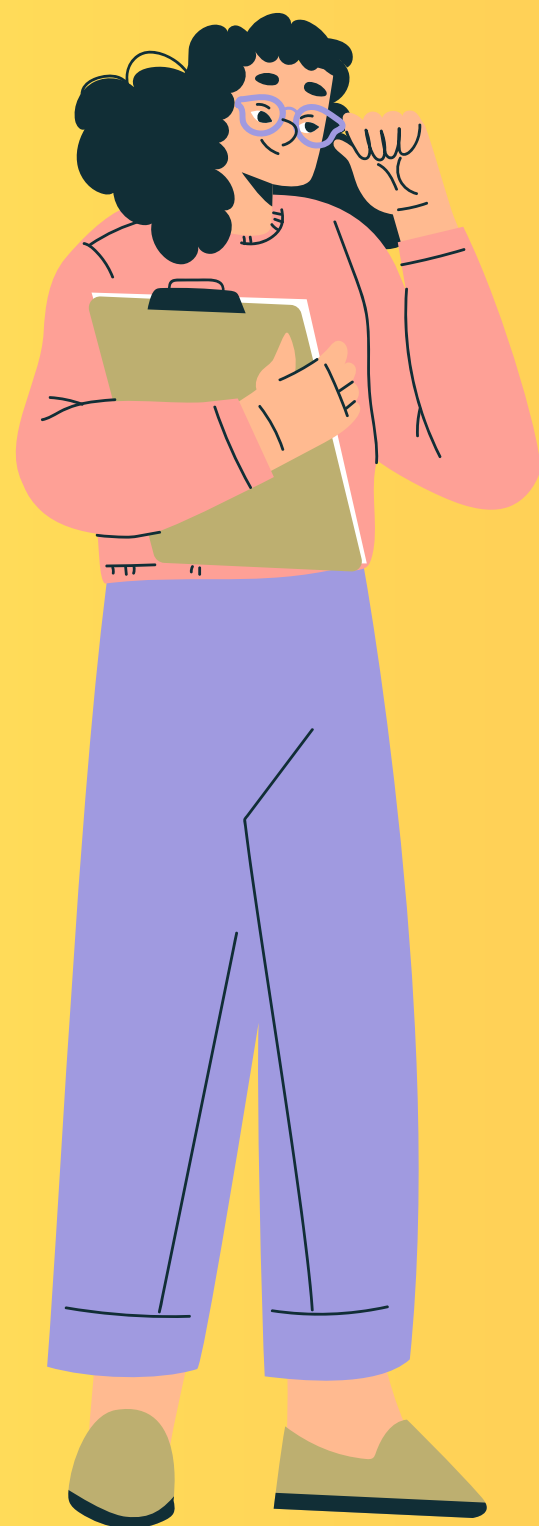

BUDOWA WIEZI WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY Z PIECZY ZASTĘPCZEJ

Prowadzący: Agnieszka Nowicka
Fundacja DOBRODZIEJSIE

Projekt finansowany przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię
z Funduszy EOG i Funduszy Norweskich w ramach Programu
Aktywni Obywatele – Fundusz Regionalny.

RODZINA

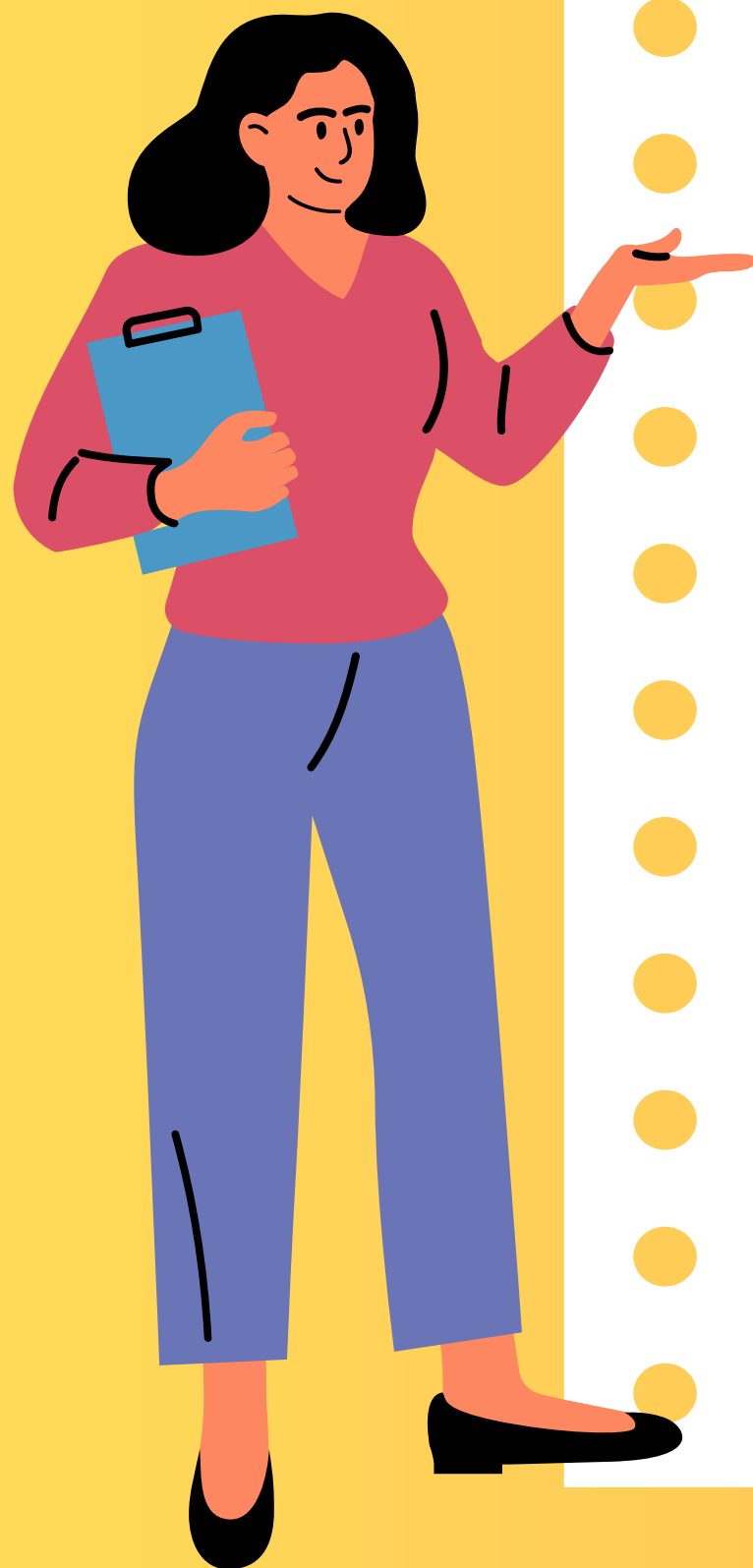
-
-
-
-
-
-
-
-
-
-

Rodzina to kluczowy czynnik kształtujący osobowość dziecka. Wpływa na jego intelekt, uczucia, zachowania w różnych sytuacjach.

Według Trempały (1994), rodzina wychowuje dla osobistego szczęścia jednostki i dobra społecznego.

Każda rodzina tworzy swój unikalny świat wartości, kształtuje cele i wyobrażenia o sobie. Posiada tajemnice, tradycje i zwyczaje, gdzie spotykają się motywacje oraz cele wszystkich członków.

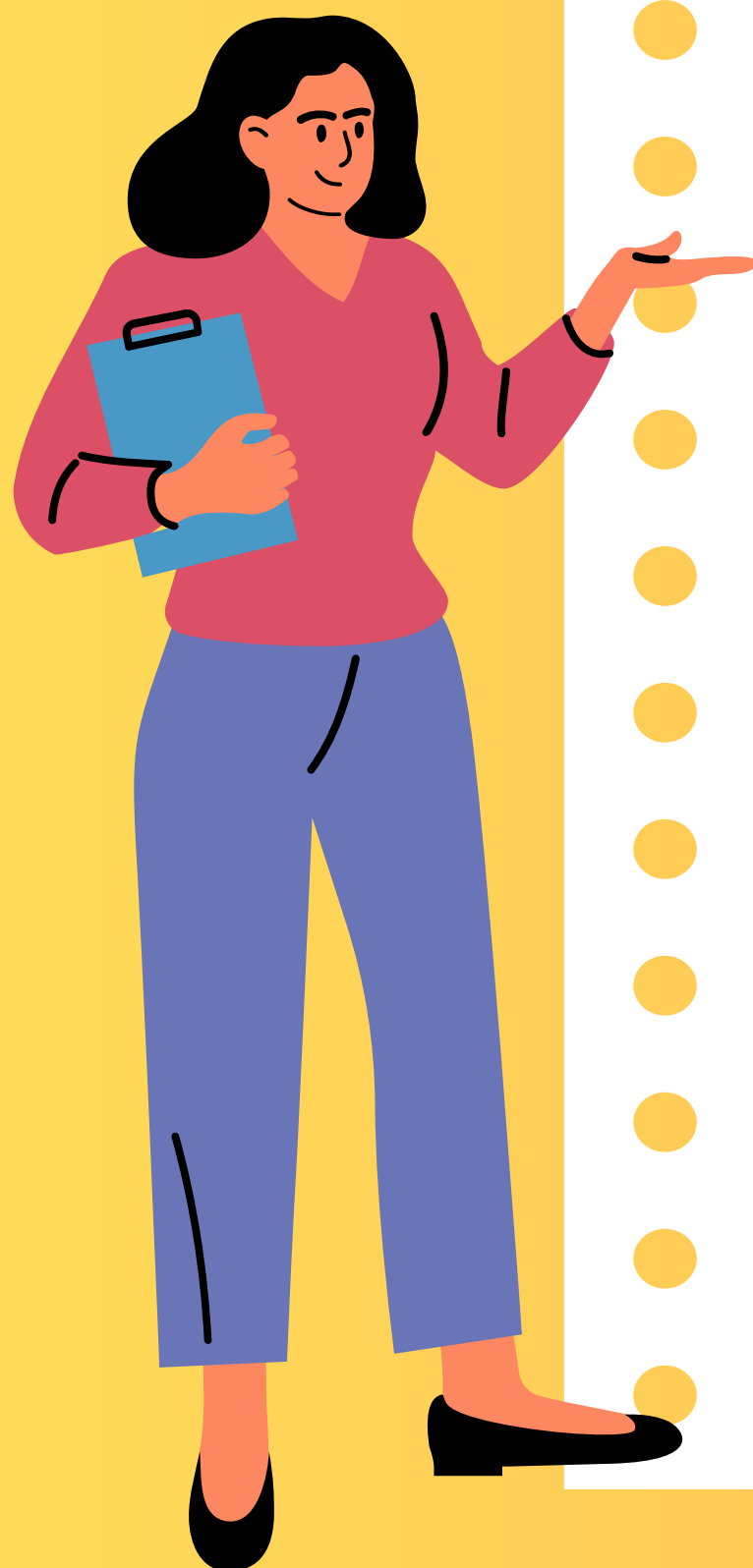
To miejsce, gdzie rozwijają się więzi emocjonalne, które mają istotne znaczenie dla rozwoju dziecka.

PRZYWIĄZANIE

Przywiązanie najczęściej definiowane jest jako niezwykle silna, długotrwała i emocjonalnie nasycona więź dziecka z konkretną osobą, która najczęściej odwzajemnia jego uczucia.

Osobą tą może być zarówno mama, jak i tata dziecka lub inny bliski, którego kontakty z dzieckiem są wystarczająco częste i jakościowe.

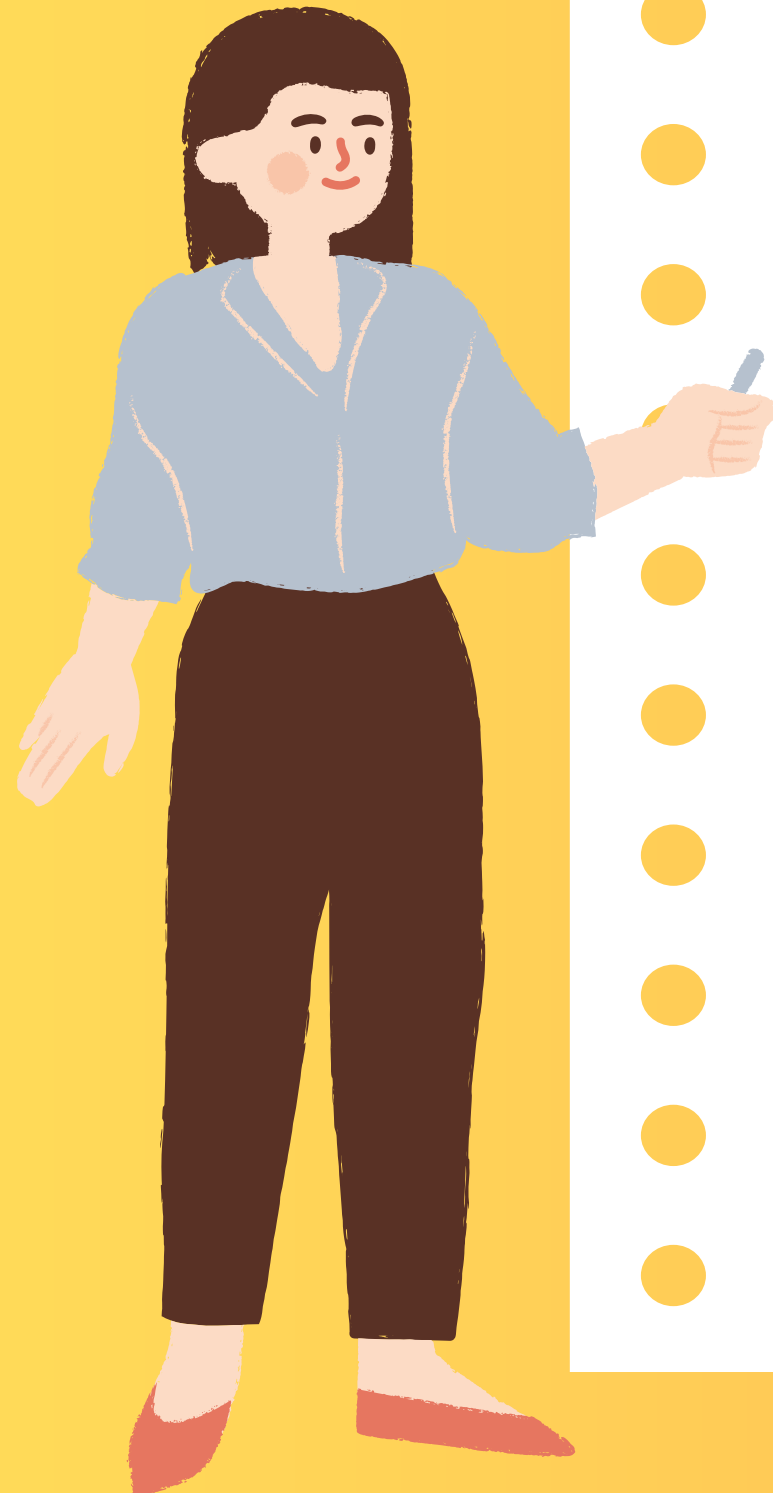
ODRZUCENIE

Dzieci, które doświadczają emocjonalnego odrzucenia ze strony rodziców, często przejawiają lęk i wrogość.

Taka sytuacja może negatywnie wpływać na ich socjalizację i rozwój osobowości.

Stały lęk i wrogość mogą prowadzić do silnych napięć emocjonalnych, które dzieci mogą wyrażać poprzez agresję, bierność lub apatię.

Reakcje na emocjonalne odrzucenie zależą od wielu czynników, takich jak struktura rodzinna, styl wychowania, przekazywane wartości, postawy rodzicielskie oraz cechy osobowości dziecka.

Teoria przywiązania Johna Bowlby'ego jest jedną z najważniejszych teorii rozwoju emocjonalnego i więzi interpersonalnych.

Bowlby, brytyjski psycholog i psychiatra, rozwijał swoją teorię w latach 50. i 60. XX wieku, badając wpływ relacji dziecko-opiekun na rozwój jednostki.

Według Bowlby'ego, przywiązanie to pierwotny instynktowny mechanizm przetrwania, który rozwija się u dzieci w wyniku interakcji z opiekunami.

Jest to silna emocjonalna więź, która zapewnia poczucie bezpieczeństwa i komfortu.

Bowlby podkreślał, że jakość więzi dziecka z opiekunami kształtuje jego późniejsze relacje z innymi ludźmi i funkcjonowanie emocjonalne.

- Teoria przywiązania skupia się na trzech głównych elementach:**
- **Bezpiecznym przywiązaniu** - Występuje, gdy dziecko ma pewność, że opiekunowie będą reagować na jego potrzeby, co daje mu poczucie bezpieczeństwa
 - **Lęku separacyjnym** - To naturalna reakcja na oddzielenie się od opiekuna, która zanika w miarę rozwoju dziecka
 - **Eksploracji świata** - Eksploracja świata jest możliwa, gdy dziecko czuje się bezpieczne w relacji z opiekunami

WEDŁUG TEORII PRZYWIĄZANIA ISTNIEJĄ CZTERY WZORCE PRZYWIĄZANIA, Z KTÓRYMI DZIECI MOGĄ SIĘ IDENTYFIKOWAĆ W RELACJI Z OPIEKUNAMI:

1

Bezpieczne przywiązanie:

- Dziecko odczuwa pewność, że opiekunowie są dostępni i reagują na jego potrzeby
- Jest spokojne w obecności opiekuna, a lęk separacyjny jest łagodny
- Aktywnie eksploruje świat, ale wraca do opiekuna w poszukiwaniu pocieszenia i wsparcia w sytuacjach stresowych
- Osoba obca nie jest w stanie zaspokoić potrzeb małego dziecka podczas separacji z matką
- Dzieci o ufnym przywiązaniu wytworzyły wewnętrzny model opiekuna jako osoby fizycznie i emocjonalnie dostępnej, wrażliwej na ich sygnały i kochającej.
- Jednocześnie mają komplementarny obraz siebie, postrzegając siebie jako zasługujących na miłość i zaspokojenie własnych potrzeb

WEDŁUG TEORII PRZYWIĄZANIA ISTNIEJĄ CZTERY WZORCE PRZYWIĄZANIA, Z KTÓRYMI DZIECI MOGĄ SIĘ IDENTYFIKOWAĆ W RELACJI Z OPIEKUNAMI:

2

Lękowo-unikający styl przywiązania:

- Dziecko unika bliskości emocjonalnej z opiekunem
- Może wydawać się niezależne, ale unika wyrażania swoich potrzeb i uczuć
- W sytuacjach stresowych może zdawać się ignorować lub minimalizować potrzebę kontaktu z opiekunem
- W przypadku nieznannej i nowej sytuacji, dzieci z lękowo-unikającym stylem przywiązania mogą przejawiać tendencję do wycofania się społecznego i małomówności.
- Stres oraz niespodziewane zmiany mogą prowadzić do nadmiernego pobudzenia, co z kolei może skutkować impulsywnym i niespokojnym zachowaniem. Takie sytuacje mogą prowadzić do narastania frustracji u tych dzieci

WEDŁUG TEORII PRZYWIĄZANIA ISTNIEJĄ CZTERY WZORCE PRZYWIĄZANIA, Z KTÓRYMI DZIECI MOGĄ SIĘ IDENTYFIKOWAĆ W RELACJI Z OPIEKUNAMI:

2

Styl lękowo-unikający - Wsparcie:

- Stosuj nienarzucające, pozytywne i zachęcające podejście w pracy z dzieckiem z lękowo-unikającym wzorcem przywiązania
- Unikaj nagłej i nadmiernej stymulacji, która może prowadzić do rozproszenia uwagi
- Spróbuj ustalić, czy istnieją rodzaje zadań, które działają uspokajająco i aktywizująco na dziecko
- Działaj ostrożnie z dodatkowym kontaktem z dzieckiem, aby nie przekroczyć jego granic i nie zmuszać do niechcianych interakcji
- Bądź gotowy na wycofanie się, jeśli dziecku trudno jest znieść zbyt bliską relację z opiekunem

WEDŁUG TEORII PRZYWIĄZANIA ISTNIEJĄ CZTERY WZORCE PRZYWIĄZANIA, Z KTÓRYMI DZIECI MOGĄ SIĘ IDENTYFIKOWAĆ W RELACJI Z OPIEKUNAMI:

3

Lękowo-ambiwalentny styl przywiązania:

- Dziecko przejawia lęk przed oddzieleniem się od opiekuna, ale jednocześnie ma trudności w korzystaniu z jego wsparcia
- Może być nadmiernie pobudzone i trudne do uspokojenia nawet w obecności opiekuna
- Wykazuje wahania między pragnieniem bliskości a niepewnością co do reakcji opiekuna
- Osoby, u których wykształcił się styl przywiązania ambiwalentny, posiadają obraz opiekuna jako nieodstępnego emocjonalnie i niereagującego na ich sygnały
- Dziecko z przywiązaniem ambiwalentnym odczuwa ograniczoną zdolność do wpływania na innych
- Ma również przekonanie, że jego potrzeby emocjonalne nie zawsze mogą zostać zaspokojone

WEDŁUG TEORII PRZYWIĄZANIA ISTNIEJĄ CZTERY WZORCE PRZYWIĄZANIA, Z KTÓRYMI DZIECI MOGĄ SIĘ IDENTYFIKOWAĆ W RELACJI Z OPIEKUNAMI:

3

Styl lękowo-ambiwalentny - Wsparcie:

- Dzieci z lękowo-ambiwalentnym stylem przywiązania najlepiej funkcjonują w środowisku, które jest przewidywalne, bezpieczne i spokojne
- Kluczowe jest, aby wiedziały, które aktywności zwrócą na nie uwagę opiekuna
- Tworzenie atmosfery życzliwości jest istotne dla tych dzieci, aby nie czuły się osamotnione i odrzucone.
- Należy unikać nadmiernej krytyki i kar polegających na odrzuceniu czy alienacji, ponieważ może to prowadzić do eskalacji niepożądanych zachowań
- Opiekunowie nie powinni być nadopiekuńczy wobec tych dzieci, ponieważ może to skutkować tym, że nie będą potrzebowały zwracać na siebie uwagi innych osób w przyszłości

WEDŁUG TEORII PRZYWIĄZANIA ISTNIEJĄ CZTERY WZORCE PRZYWIĄZANIA, Z KTÓRYMI DZIECI MOGĄ SIĘ IDENTYFIKOWAĆ W RELACJI Z OPIEKUNAMI:

4

Styl przywiązania zdezorganizowany:

- Jest to nietypowy wzorzec, charakteryzujący się niestałym zachowaniem dziecka wobec opiekuna
- Dziecko może wykazywać sprzeczne reakcje, np. jednocześnie szukać bliskości opiekuna i unikać go
- Ten styl może być związany z doświadczeniami traumatycznymi lub niestabilnymi relacjami z opiekunami
- Dzieci z tym stylem nie posiadają skutecznej strategii radzenia sobie ze stresem podczas rozłąki z opiekunem, co skutkuje niejasnymi celami i intencjami zachowań
- Charakterystyczne cechy osób o więzi zdezorganizowanej to trudność w nawiązywaniu bliskich relacji, chaotyczne reprezentacje siebie i innych oraz negatywny obraz siebie
- Dzieci z tym stylem przywiązania są narażone na wysokie ryzyko przyszłych trudności emocjonalnych i psychopatologii

WEDŁUG TEORII PRZYWIĄZANIA ISTNIEJĄ CZTERY WZORCE PRZYWIĄZANIA, Z KTÓRYMI DZIECI MOGĄ SIĘ IDENTYFIKOWAĆ W RELACJI Z OPIEKUNAMI:

3

Styl zdeorganizowany - Wsparcie:

- Praktyczne podejście do dzieci ze zdeorganizowanym wzorcem przywiązania opiera się na zapewnieniu im maksymalnie bezpiecznego środowiska
- Sytuacje wywołujące lęk powinny być ograniczone poprzez stosowanie jasnych zasad i procedur
- Bezpieczeństwo i przewidywalność, w połączeniu ze świadomością, zrozumieniem oraz konsekwencją ze strony dorosłych, mogą pomóc tym dzieciom zmienić ich doświadczenia związane z wzorcem przywiązania z przeszłości
- Duże znaczenie ma perspektywa długofalowych i pozytywnych relacji z dorosłymi oraz staranne przygotowanie dziecka do wszelkich zmian, aby uniknąć poczucia izolacji i odrzucenia
- Kluczowe jest również monitorowanie postępów dziecka i dostosowywanie podejścia w zależności od jego potrzeb i reakcji

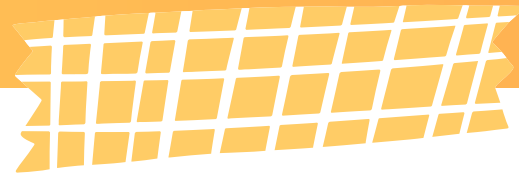
FAZY ROZWOJU WIĘZI

Nawiązywanie relacji z innym człowiekiem jest procesem dynamicznym, który rozwija się stopniowo w ramach określonego, celowego i długotrwałego procesu.

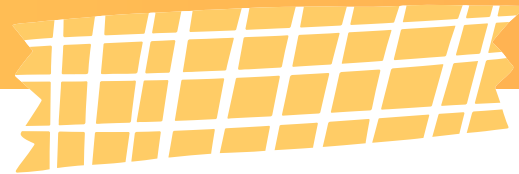
W prawidłowo przebiegającym rozwoju przywiązania można wyróżnić cztery kolejne fazy:

- Faza pierwsza trwająca od narodzin do 12. tygodnia życia
- Faza druga, która trwa od 3. do 6. miesiąca życia
- Faza trzecia, która trwa od 6. miesiąca życia do 2,5 roku życia
- Faza czwarta, która trwa od około 2,5 roku życia

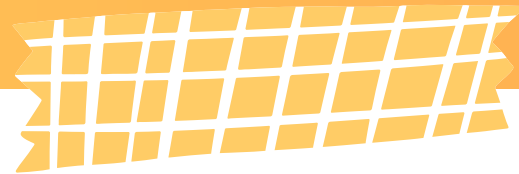

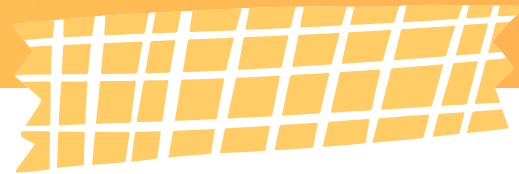
-
- - **Faza pierwsza trwająca od narodzin do 12. tygodnia życia**
 - • W tej fazie dziecko orientuje się w świecie i wyraża swoje potrzeby, nie wyróżniając jeszcze konkretnej osoby
 - • Sygnały wysyłane przez niemowlę są skierowane do otoczenia, aby wywołać reakcje opiekuńcze i zaspokoić jego potrzeby
 - • W tym okresie opiekun odgrywa bardziej aktywną rolę, zapewniając kontakt fizyczny, wzrokowy i okazując bliskość
 - • W rezultacie w ciągu pierwszych tygodni kształtują się podstawowe wzorce i normy relacji między niemowłędem a opiekunem, które mają wpływ na częstotliwość i jakość zachowań przywiązaniowych

-
- - **Faza druga, która trwa od 3. do 6. miesiąca życia**
 - • W tej fazie dziecko zaczyna orientować się i sygnalizować potrzeby skierowane do konkretnej osoby, w większości przypadków jest to matka/opiekun
 - • W relacji z opiekunem staje się coraz bardziej aktywne, inicjując interakcje zarówno społeczne, jak i opiekuńcze
 - • Powtarzające się zachowania prowadzą do wytworzenia się u dziecka różnych preferencji odnośnie otrzymywanej opieki
 - • W rezultacie dziecko wyodrębnia jedną lub kilka osób przywiązania, co ma wpływ na jego późniejsze funkcjonowanie społeczne i emocjonalne
 - • Wszelkie nieprawidłowości w funkcjonowaniu rodziny są zapamiętywane przez dziecko i mogą mieć wpływ na jego dalszy rozwój

-
- - **Faza trzecia, która trwa od 6. miesiąca życia do 2,5 roku życia**
 - • W tej fazie dziecko skupia się na utrzymywaniu bliskości z wyróżnioną osobą
 - • Dziecko umacnia więź z najważniejszą osobą, zazwyczaj matką, traktując ją jako bezpieczną bazę. Jest w stanie kontrolować bliskość poprzez zdolności motoryczne i komunikacyjne
 - • Pojawiają się nowe zachowania związane z przywiązaniem, w tym różnicowanie głównej osoby przywiązania od osób obcych
 - • Obserwuje się wyraźne zwiększenie lęku przed nieznanymi osobami oraz protestu związanego z rozstaniem z matką, szczególnie w okresie około 9. miesiąca życia i ponownie około 18. miesiąca

-
- -
 - **J. Bowlby wyróżnił tylko cztery fazy rozwoju przywiązania, które umiejscowił w pierwszych trzech latach życia dziecka.**
 -
 - **Obecnie wyróżnia się również dalsze fazy obejmujące:**
 - **wiek przedszkolny (od 4 do 6 lat)**
 - **młodszy wiek szkolny (od 7 do 10/12 lat)**

Faza piąta, wiek przedszkolny

W miarę rozwoju zdolności poznawczych, dziecko coraz lepiej rozumie motywacje matki, co prowadzi do następujących zmian:

- **Rozwija się relacja partnerstwa między dzieckiem a rodzicem, gdzie dziecko zaczyna brać pod uwagę potrzeby i plany rodzica.**
- **Dziecko lepiej rozumie motywy działania i uczucia opiekuna.**
- **Zdolność do zrozumienia świata społecznego rośnie, a dziecko wypracowuje model zachowań rodzicielskich, co pomaga mu radzić sobie z rozłąką. Od około czwartego roku życia dzieci potrafią nawet czasowo powstrzymać się od szukania bliskości rodziców w sytuacjach stresowych, a zaczynają również negocjować z nimi, ustalając wspólnie, kiedy taka bliskość będzie możliwa.**
- **Rozwój zdolności językowych u dziecka wspomaga obie strony w tych negocjacjach.**

Faza szósta, młodszy wiek szkolny

- W tym wieku dzieci zaczynają stopniowo przejmować główną odpowiedzialność za swoje bezpieczeństwo. Zachowania związane z przywiązaniem stają się coraz bardziej złożone, a ich celem jest coraz mniej bezpośredniego kontaktu z osobą przywiązania.

- W okresie dorastania przywiązanie przechodzi istotne zmiany, związane z relacjami zarówno z rodzicami, jak i rówieśnikami. Rozwijające się procesy myślenia abstrakcyjnego i wzrost zdolności do postrzegania swojej odrębności od innych ludzi wpływają na te przemiany. Podczas tego okresu dochodzi do rozluźnienia więzi z rodzicami oraz wzrostu znaczenia relacji z rówieśnikami. Wiek dorastania to kluczowy etap dla rozwoju przywiązania oraz innych aspektów psychospołecznego funkcjonowania jednostki.

BEZPIECZNE PRZYWIĄZANIE

“

Zaburzenia przywiązania to wynik nieprawidłowo rozwijającej się więzi między niemowłędem a głównym opiekunem.

Proces ten zaczyna się we wczesnych tygodniach życia, gdy kontakt dziecka z dorosłym opiera się na zaspokajaniu potrzeb.

Odpowiednia reakcja opiekuna prowadzi do tworzenia schematu bezpiecznego przywiązania.

WIĘŻ
POZABEZPIECZNA

“

Brak responsywności dorosłego, porzucenie, przemoc lub zaniedbanie mogą prowadzić do więzi pozabezpiecznej u dziecka, wpływającej na jego przyszłe relacje.

Niemowlę reaguje na agresywnego opiekuna unikaniem, frustracją czy obojętnością. Te zachowania mogą się utrwalić w kontaktach z kolejnymi opiekunami.

Opiekunowie często zgłaszają, że dzieci z zaburzeniami więzi wykazują nadmierną, pozorną otwartość.

Zachowanie to objawia się brakiem granic, otwarcie relacjonują trudne doświadczenia i chęcią towarzyszenia każdemu zainteresowanemu.

Jednocześnie, gdy opiekun zachoruje, dziecko może wykazywać pozorną obojętność. Te reakcje mogą być mechanizmami obronnymi przystosowującymi się do niestałości otoczenia.

Często zachowanie zewnętrzne nie odzwierciedla wewnętrznych emocji dziecka.

UWAGA!

Chaos i brak stałości stanowią kluczowy obszar problemów w przypadku zaburzeń przywiązania.

Dzieci, które doświadczy niestabilnych relacji, wymagają długotrwałej adaptacji, obserwacji ze strony nowego opiekuna, konsekwentnego ustanawiania granic oraz przewidywalności, aby zbudować z nim relację opartą na poczuciu bezpieczeństwa i zaufania.

DLACZEGO DZIECI ŹŁE SIĘ ZACHOWUJĄ?

- Nie wiedzą, jak się zachować dobrze.
- Muszą się tego dopiero nauczyć.
- Chcą zwrócić naszą uwagę.
- Nie chcą pracować lub wykonać zadania, np. w klasie.
- Nie zrozumiały jakiegoś polecenia/zadania.
- Nie widzą celu zrobienia czegoś.
- Nie potrafią - brak umiejętności lub możliwości, np. ze względu na zaburzenia rozwojowe.
- Doświadczają chaosu, zmienności, braku poczucia bezpieczeństwa w otoczeniu.
- Mają niezaspokojoną jakąś potrzebę, np. poczucia bezpieczeństwa.
- Dążenia/ potrzeby dziecka są sprzeczne z potrzebami/dążeniami dorosłych.
- Dostają sprzeczne komunikaty od rodziców, np. zgoda od mamy, a nie zgoda od taty.

BUDOWNIE BEZPIECZNEGO OTOCZENIA

1

Domowa rutyna

Wprowadź w domu powtarzające się i regularne czynności domowe: pobudka, ścielenie łóżka, mycie, ubieranie, jedzenie śniadania itp.

2

Upředzaj o odstępstwach od codziennej rutyny

Zawsze przedstawiaj dziecku planowane odstępstwa od domowej rutyny, takie jak wycieczki, wizyta gościa, pojawienie się innego opiekuna w związku z własnym wyjściem np. do lekarza, na zakupy.

3

Opowiadaj o szczegółach zmiany rutyny

Przy planowaniu wycieczek szczegółowo omów harmonogram dnia i miejsca, które odwiedzicie

4

Nazywaj emocje

W przypadku nagłych zmian, jasno nazywaj emocje dziecka i pomagaj mu zrozumieć sytuację.

NAZYWANIE EMOCJI

- **Dorośli często oczekują, że dzieci będą umiały wyrażać swoje emocje w trudnych sytuacjach, np. wyrażać żal po uderzeniu kogoś.**

- **W przypadku dzieci, które miały doświadczenia z pomijaniem, nieakceptowaniem czy karaniem za swoje uczucia. Wskazane jest pokazywanie im, jak to robić.**

- **Ważne jest, aby nasze reakcje były jasno związane z emocjami, wyjaśniając dzieciom nasze zachowanie.**

- **Dzięki temu, że potrafimy nazwać swoje uczucia i przeprosić za nieodpowiednie reakcje, dajemy dzieciom przyzwolenie na to samo - wyrażanie swoich emocji i przepraszanie, gdy przekroczą pewne granice.**

PRZYKŁADY

Jak nazywać swoje reakcje i emocje związane z nimi.

- Głośno krzyknąłem, bo zobaczyłem, że zbliża się samochód i chciałam cię ostrzec
- Chwyciłem cię za ramię, ponieważ czułem się zagubiony i martwiłem się, że się zgubimy
- Ten hałas mnie rozdrażnił, dlatego mówiłem do Ciebie zbyt ostro, przepraszam za to
- Spóźniłem się z odpowiedzią, bo czułam się dezorientowana twoim pytaniem, ale teraz już jestem gotowa, żeby Ci pomóc

“
Przepraszam,
za moją
reakcję

“
Jak mogę
Ci
pomóc?

“
Uwaga!
Samochód!

BUDOWANIE WIEZI

ŚWIADOMOŚĆ ZMIAN

Przyszli opiekunowie powinni zrozumieć, że przyjęcie dziecka do domu zmieni wiele aspektów życia rodzinnego, nie tylko podział przestrzeni, ale też zależności pomiędzy domownikami.

POZNANIE SIĘ

Nowi rodzice powinni poznać swoje przyszłe dziecko poprzez listy opisujące zasady i zwyczaje panujące w danym domu, ale i rozmowy określające reguły i granice.

SPĘDZANIE CZASU RAZEM

Regularne przebywanie w towarzystwie całej rodziny zacieśnia więzi rodzinne, wskazuje też wzorce jakie w tej rodzinie panują, co daje dziecku odpowiedź, jak w danych sytuacjach zachowywać się. Spędzany czas razem to zarówno zabawa, jak i wykonywanie obowiązków domowych. Domownicy lepiej się poznają, potrafią docenić trud włożony w zadanie, chwając się nawzajem.

ROZMOWY

Ważne jest prowadzenie otwartych rozmów, podczas których wszyscy członkowie rodziny mogą dzielić się swoimi myślami i uczuciami. Takie rozmowy pozwalają na poznanie siebie nawzajem.

BUDOWANIE WIEZI

WYRAŻANIE EMOCJI

Gesty, miny i słowa są istotne w budowaniu relacji, szczególnie gdy więź jest jeszcze słaba. W ten sposób dzieci uczą się reagować na różne sytuacje konkretnymi emocjami.

CODZIENNOŚĆ

Wspólne wykonywanie codziennych obowiązków i celebrowanie rodzinnych tradycji wzmacniają poczucie przynależności. Wspólna codzienność rodzinna, obejmująca wiele zakresów zachowań, od sposobów używania sprzętu domowego, korzystania ze środków kultury masowej poprzez formy świętowania aż do różnych form kodu komunikacyjnego.

WSPÓLNY STÓŁ

Ten tradycyjny mebel jest punktem centralnym integracji rodzinnej podczas przygotowywania wspólnych posiłków, rozstawiania talerzy i sztućców czy też spożywania posiłków. Wspólne jedzenie daje poczucie jedności, pozwala się lepiej poznać i zrozumieć. Przy stole można także mówić o problemach, określać plany na przyszłość, dzielić się swoimi spostrzeżeniami.

RODZINNE TRADYCJE I UROCZYSTOŚCI

Ważne jest, aby obchodzić wspólne święta i rocznice np. urodziny, Dzień Matki, Dzień Dziecka, święta, tworząc wspomnienia. Wspólne spacerowanie, wyjazdy czy gry planszowe wzmacniają poczucie tożsamości. Radośnie spędzony czas wolny pozwala zbliżyć się do siebie członkom rodziny oraz lepiej się poznać.

Jak mówić, żeby dziecko słuchało?

- Krótko - unikaj nadmiaru słów, który może sprawić, że dziecko się wyłączy.
- Konkretnie i jasno - używaj prostych słów.
- Wskazuj, co dziecko ma zrobić lub jak się zachować, wyraźnie określając, na co się zgadzasz i na co nie.
- Powtarzaj lub przypominaj dane zasady zachowania - zdarta płyta
- Upewnij się, czy dziecko zrozumiało lub usłyszało Twoją prośbę
- Jeśli to możliwe, daj dziecku wybór w danej sytuacji, zamiast narzucać coś odgórnie, co może wywołać opór.
- Dawaj małe nagrody – niekoniecznie materialne, np. wspólna czynność, wyjście, zbieranie czegoś, np. punktów, naklejek itp.
- Chwal za konkretne zachowanie lub doceniaj małe pozytywne zmiany
- Wskazuj na pozytywne skutki, korzyści dobrego zachowania.

Szczerze intencje dorosłego

Dzieci w bezpiecznych relacjach nie oczekują od dorosłych doskonałego zachowania. Wystarczy, że będą one otwarte na wyrażanie uczuć i myśli.

Trudne sytuacje kształtują wrażliwość dziecka na autentyczność dorosłych.

Szczerzy opiekun, który potrafi przyznać się do błędu, buduje większe poczucie bezpieczeństwa niż ten, który dąży do nierealnego ideału.

Błędów nie da się uniknąć, ale zawsze można podjąć wysiłek w celu ich naprawy.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

Pozostańmy w kontakcie

Agnieszka Nowicka

+48 501 020 008

agnieszka.nowicka@fundacjadobrodzieje.pl

<https://pl.linkedin.com/in/agnieszkanowicka>

90-0102 Łódź, ul. Piotrkowska 80/39

www.fundacjadobrodzieje.pl

